

# עלון לב המועדים

גליון קלב הלכות והליכות בענין שבת בבוקר  
"סעודת היום" "קידושא רבא" "מאכלי שבת" "וזמירות שבת"

הקידושים והברכות שעושים על היין אומרים אותה כגון קידוש וברכת נישואין מברכים תחילה בורא פרי הגפן, כמו תרומה גדולה שהיא נקראת תרומה גדולה משום שהיא ראשונה, אע"פ שבכמות היא קטנה משאר ההפרשות (רשב"ם פסחים קו, א ד"ה קידושא, תוס' ר"ד פסחים שם ד"ה ליקדש, כל בו הלכות שבת).

**טעם אחר:** כיון שהוא ביום קוראים אותו כך, כדרך שקוראים הושענא רבא (תשובת הריב"ש).

**טעם אחר:** לפי שקידוש ביום אפשר לקדש על שאר משקים כגון שכר וי"ש (עיין שו"ע רפ"ב, משנ"ב שם ס"ק ט) לכן נקרא קידושא רבא דהיינו מילת רבא מלשון הרבה כמו הושענא רבא אבל בלילה אין רשאים לקדש רק על יין (מהרש"ל בביאור על הסמ"ג עמודי שלמה עשין כט).

**טעם אחר:** לפי ששמור הוא בלילה וזכור הוא ביום, וזכור מורה על מצוות עשה שהיא מדת אהבה, ושמור על לא תעשה שהיא מידת היראה, ולכן קידוש היום שהוא כנגד מידת אהבה נקרא "קידושא רבא" שכן מידת אהבה גדולה יותר (רמב"ן שמות כ ח הביא מספר הבהיר אות קפה לרבי נחוניא בן הקנה).

**טעם אחר:** להורות שסעודת היום חשובה יותר מסעודת של הלילה, ע"כ גם לקידוש קוראים "קידוש גדול" (ויו המנהגים סעודת שבת).

**טעם אחר:** על פי סוד (רבינו דוד פסחים קו, א ד"ה הא כתב דבר זה בשם רבו).

**טעם אחר:** לפי שבשבת ניתנה תורה (שבת פו, ב) נמצא שהקידוש הראשון שעשו ישראל היה ביום ולכן נקרא "קידושא רבא" (אמרי אמת).

## זמן הקידוש

חובת קידוש היום מתחיל אחרי תפילת שחרית. **והטעם:** לפי שאין קידוש אלא במקום סעודה ולפי שאסור לאכול לפני התפילה לכן אין עדיין חובת קידוש (עיין משנ"ב רפ"ב ס"ק ז).

## צורת הקידוש

**קידוש בישיבה:** "קידושא רבא" אומרים בישיבה ואף לנוהגים לומר את

הקידוש בלילה בעמידה]

(שע"ת ס"ס רפ"ג), **והטעם:** לפי

שכשמוציאים אחרים ידי

חובה צריך קביעות, ועמידה

לא הוי קביעות (עיין משנ"ב רצו

ס"ק כו, שע"ת ס"ס רפ"ג מהברכ"י

העלון יו"ל במלאות י"ב חודשים לפטירת

בעל מחבר י"ד חזקה – י"ד ספריו

עבודת היום ומאור הקודש ואהל יוסף על יומא ונויר קדשים וטהרות

א"א מו"ר הגאון **רבי מאיר אריה לב** זצ"ל בן הרה"צ ר' יוסף זצ"ל

המית עצמו באוהלי חכמה ודעת, באהבתה ישגה תמיד ואפילו בשעת מיתה

נפטר מתוך כתיבת ספרו על מסכת אהלות לקיים מה שנאמר "אדם כי ימות באוהל"

נלקח לבית עולמו בו' טבת תשפ"א

תנצב"ה

**"ויהיה שולחנו ערוך ומטה מוצעת יפה ומפה פרוסה על השולחן כמו בסעודת לילה" (שו"ע רפ"א), מצווה לקדש ביום השבת קודם שיאכל סעודה שניה וקידוש זה נקרא קידושא רבא (פסחים קו, א, שו"ע רפ"א)**

**אסמכתא מהתורה** לקידוש (שמות כ ח) "זכור את יום השבת לקדשו" את לרבות (פסחים קו, א), דהיינו בנוסף על הקידוש שבכניסה וזכרוהו גם בשבת בבוקר (ר"ן על הרי"ף ד"ה הכי, תוס' פסחים קו, א ד"ה וזכרהו).

## הטעם לקידוש ביום

משום כבוד שבת לחלק בין סעודת חול שבה אוכלים פת תחילה ואחר כך שותים יין לסעודת שבת ששותים יין תחילה [קידוש] והוא כעין שיר (ברכות לה, א) שאין אומרים שירה אלא על היין (רשב"ם פסחים קו, א ד"ה אמר בשם השאילות יתרו ס' נד).

**טעם אחר:** משום שכבוד יום גדול מכבוד לילה, ואם לא יקדש ביום על היין יהא כבוד לילה עדיף על כבוד יום וכיון שכך תיקנו שיברך הגפן (שו"ע הרב רפ"ב).

## נשים בחיוב מצות קידוש

אף על פי שגנשים פטורות בדרך כלל ממצות עשה שהזמן גרמא (קידושין כט, א) ואת מצוות קידוש הינה אחת ממצות אלו שמקיימים אותה רק בשבת מכל מקום נשים חייבות בו.

**והטעם:** לפי שלומדים משינוי הלשון שבין הדברות הראשונות לדברות האחרונות, בראשונות כתוב (שמות כ ח) "זכור את יום השבת לקדשו" ובאחרונות כתוב (דברים ה יב) "שמור את יום השבת לקדשו" ודרשו חז"ל (שבועות ט, ב) כל שישנו בשמור ישנו בזכור ולפי שגנשים מצוות לשמור את השבת ולא להללה חייבות גם על זכירת של השבת [קידוש] (עיין ברכות כ, ב, משנ"ב קפ"ט ס"ק ו).

## קידושא רבא

**הטעם שנקרא בשם קידושא רבא [גדול] הרי אינו אלא ברכת הגפן בלבד** מלשון סגי נהור, מפני שקידוש הזה אינו מהתורה אלא מדרבנן שתקנו לכבוד שבת וסמכו על הפסוק (שמות כ ח) "זכור את יום השבת לקדשו"

(גמ' פסחים קו, א, כל בו הלכות שבת, משנ"ב רפ"ב ס"ק ג).

**טעם אחר:** לפי שברכה זו

גדול כוחה שהיא ראשונה

לכל הברכות הסדורות על

הכוס, **ביאור** שבכל

בשם ספר הכוונת שסידר מהר"ש ויטל).

**טעם אחר:** לפי שאין את הטעמים שבגללם עומדים בקידוש בליל שבת, הטעם משום עדות ["ויכלו"] אין כאן שהרי אין אומרים "ויכלו", והטעם להקביל פני מלך טעם זה שייך בכניסת השבת (עיין שיע"ת ס"ס רפ"ב).

**יש הנהגים:** לאומרו במעומד (ליקוטי מהר"ח ח"ב סדר קידוש ביום השבת בשם סידור ר' שבת, משנת הסידים), ושותים בשיבה (שש"כ פרק נ סה).

### כיסוי החלות

כשעושה קידוש יכסו הפת במפה, **והטעם:** כדי שלא תבוש הפת כשאין מקדשים עליה ומקדשים על היין (כל בו שבת).

### סדר הקידוש

**קידוש היום הוא שלא בקידוש בלילה בקידוש זה לא תיקנו נוסח מיוחד אלא יש לברך על כוס "בורא פרי הגפן" וצריך לשתותה לפני תחילת הסעודה (פסחים קו, א, שו"ע רפ"א).**

### אמירת פסוקים קודם הקידוש

**יש הנהגים:** להוסיף פסוקים העוסקים בענין שבת קודם הקידוש,

### הטעם באמירת פסוקים אלו:

לפי שמבואר בראשונים שהקדמונים היו אומרים אחר ברכת הגפן "ברוך מקדש השבת" (שערי תשובה קטו, כל בו סימן לט) והראשונים דחו מנהג זה מטעם שיש בכך הפסק בין הברכה לשתיה, לכן הוסיפו לומר פסוקים אלו לפני הקידוש במקום מה שנהגו לומר "מקדש השבת", ואומרים "על כן ברך" שהוא כעין ברכת מקדש השבת, ומכיון שהוא אמצע פסוק ואמצע ענין לכן מתחילים "זכור את יום השבת לקדשו" (שם ה) שהוא תחילת הענין (ליקוטי מהר"ח ח"ב סדר קידוש ביום השבת).

### יש שלא נהגו לומר פסוקים לפני הקידוש (ערוה"ש רפ"ט ט)

**ראייה לדבר:** לפי שכך מוכח מלשון הגמרא (פסחים קו, א) "שאמר רב אשי מכדי כל הברכות כולן בורא פרי הגפן אמרי ברישא", והוסיף (ערוה"ש רפ"ט ג) שראה בילדותו גדולים שלא היו אומרים כלום קודם הקידוש, **ראייה מדברי הרמב"ן:** (שבת פרק כ"ט ה"י) שכתב "ומברך בורא פרי הגפן בלבד" משמע שאין להוסיף.

**והטעם שאין להוסיף:** כדי שלא יטעו לומר שאמירת הפסוקים זה עיקר הקידוש וברכת הגפן אינה רק מצד הטעימה (תשובות והנהגות ח"ד ס עב).

**יש הנהגים:** להתחיל מהפסוק (שמות לא טז) "מושמרו בני ישראל" (א"ר רפ"ב, משנ"ב רפ"ב ס"ק ב).

**יש הנהגים:** להתחיל מהפסוק (שמות כ"ז) "זכור את יום השבת לקדשו" עד "ויקדשהו" (ערוה"ש רפ"ב יב, משנ"ב שם).

**יש הנהגים:** להתחיל מהפסוקים (ישעיה נח יג - יד) "אם תשיב משבת רגליך" עד "והאכלתיך נחלת יעקב כי פי ה' דבר", פסוקים העוסקים בשכרו הגדול של מי ששומר שבת ומענגו.

**יש הנהגים:** להתחיל בפסוק (שמות כ"ז) "מעל כן ברך" (משנ"ב רפ"ב ס"ק ב).

**יש אומרים:** שאין לעשות כן, **והטעם:** משום ש"על כן" הוא אמצע פסוק וקימ"ל שכל פסוק שלא פסקיה משה רבינו אנו לא פוסקים וזה אמצע פסוק (משנ"ב שם ס"ק ב).

### הטעם לשיטות שאומרים פסוק זה ולא חוששים לכך

**הטעם:** משום שבמקום שיש טעם אתנחתא או זקף קמן אין קפידה בכך ובתיבה "השביעי" יש אתנחתא (שו"ת רב פעלים ח"א או"ח סימן י בשם החת"ס או"ח סימן י).

**טעם אחר:** כל מה שאומרים כל פסוק שלא פסק משה אנו לא פוסקים דווקא בדרך קריאת הפסוקים אבל בדרך תפילה מותר (כה"ח רע"א ס"ק סו לענין יום השישי).

**טעם אחר:** מה שמתחילים "על כן ברך" אין כוונתם לפסוק אלא להקדים דברים מותר (ערוה"ש רפ"ט ג).

**טעם אחר:** שלא אומרים דין זה אלא בציבור, לפי שבזיון הוא למקראות לפסקן בציבור, אבל כל יחיד בביתו רשאי לומר פסוקים של רחמים ובקשות (שו"ת דברי סופרים להגרש"ב סופר זצ"ל).

**טעם אחר:** שלא אסרו אלא להתחיל מתחילת הפסוק ולהפסיק באמצע אבל להתחיל מאמצע הפסוק מותר (נפש חיה מהדו"ת כמילואים).

**יש הנהגים:** לומר "מזמור לדוד ה' רועי" (תהילים כג) לפני הקידוש (א"ר רפ"ב, ערוה"ש שם ג, כה"ח שם אות ד).

### שתיית הכוס

**מעיקר הדין** אין צריך לשתות בקידוש של יום מכוס של קידוש (מג"א תקצ"ג, שש"כ פרק נ ט בשם הגרש"א), **ומיהו** מצווה מן המובחר לטעום (רא"ש פסחים מז, א, שו"ע רע"א יד).

**שיטתו של הגרי"ז:** הגרי"ז מבריסק זצ"ל הורה שבקידוש רבא יקפיד כל אחד מהמסובים היוצא ידי חובת קידוש לטעום מעט מכוס הקידוש.

**והטעם:** כיון שעיקר הקידוש בבוקר הוא מפני כבוד הסעודה שישתה יין לפני הסעודה מפני חשיבותה לא מספיק אם לא ישתה כל אחד מהיין של קידוש (הגרי"ז הובא בשש"כ פרק נ הערה יז).

### סעודת שבת בבוקר

**קידוש על מיני מזונות ואחר כך סעודה – סעודת ר' חידקא (עיין שבת קי"א, א).**

**יש הנהגים:** לעשות קידוש על מיני מזונות בבוקר ורק לאחר מכן עושים את סעודת השבת.

**מקור דין זה:** ממה שמצאינו שלאחר הקידוש היו מביאים גרימז"ל לפני ר' קלונימוס ושאר זקנים והיו מברכים בורא מיני מזונות ואחר כך ברכת מעין שלוש (שם מדובר על ליל שבת).

**והטעם למנהג זה:** כדי להרבות בברכות ולהשלים מאה ברכות ואחר כך היו אוכלים לחם לצורך הסעודה (דרכי משה רמ"ד בשם האור זרוע הלכות ערב שבת ח"א כא, ברכי יוסף או"ח רע"א אות ו).

## כוונה לצאת ידי חובת סעודה רביעית

**יש הנהגים:** בסעודה זו לכיזן לצאת ידי חובת סעודת ר' חידקא שסובר שצריך לעשות ד' סעודות בשבת (משמרת שלום מנהגים, המדה נגוה בשם הד"ה מצאנז, אורחות רבינו ח"א קבר שנהג לעשות סעודה מזווגת וזה היה מעמו).

**יש חולקים ואומרים** שאין לעשות כן (פסקי תשובות לקראת שבת), **והטעם:** על פי המרדכי בהולין שכתב שכל החושש לשיטה שנידחת מהלכה יש חשש מינות ושיטת ר' חידקא נדחתה (דעת יור"ד לה ס"ק י).

## סעודת שבת בבוקר

**כבוד יום עדיף מכבוד לילה (שו"ע רע"ג) ולכן יבדד את סעודת שחרית במין מאכל החביב עליו או ירבה מאיזה מין מאכל שלא אכל ממנו בסעודת ליל שבת (כה"ח שם ט).**

## הטעם שכבוד יום עדיף מכבוד לילה

משום שעיקר הסעודות הם ביום ולא בלילה (ערוה"ש רפ"ט ב).

**טעם אחר:** שהרי בלילה כבר אכל ביום בערב שבת ואי אפשר שתהיה לו הסעודה חביבה עליו כסעודה של יום השבת (ערוה"ש שם).

**טעם אחר:** לפי שבמקדש היה עיקר הקדושה ניכרת ביום, שהקריבו בו קרבן מוסף, ולא בלילה שלא היתה שוב עבודה של שבת בלילה (ערוה"ש שם).

**טעם אחר:** דעיקר תוקף הזמן הוא ביום (ערוה"ש שם).

## הטעם שקידוש בלילה דאורייתא וביום דרבנן אם כבוד יום עדיף מכבוד לילה

לפי שהקידוש הלילה לא בא מחמת הסעודה אלא מפני כניסת השבת, ואדרבה קידוש ביום אינו אלא מפני כבוד הסעודה דאם לא כן מה מקום לקידוש זה הרי קידשו בכניסתו (ערוה"ש רפ"ט א).

## זמן סעודת הבוקר

לכתחילה צריך להתחיל סעודת שבת קודם הצות (רפ"א משנ"ב ס"ק א), והטעם: כדי לקיים מצות עונג שבת כדאמרינן (ירושלמי תענית פ"ג) ר' אחא ורב אבהו בשם אבי יוסי בר הנינא אמר אסור להתענות בשבת עד שש שעות (אבודרהם סדר שחרית של שבת ופירושה) ואם טועם משהו מותר לאחר (ב"ח שלד משנ"ב שם ס"ק ב).

## לחזור ולקדש על פת

**יש הנהגים:** שאף אם יצאו ידי חובת קידוש בבוקר כשמקדשים בביתם עושים שוב קידוש, **והטעם:** כדי לצאת שיטת הגאון שאין יוצאים ידי חובת קידוש במקום סעודה אלא שמקדש על הפת (הגרשו"א בשמירת שבת כהלכתה פרק ג ט הערה יח).

## חמין "צלנ"ט"

תקנת חז"ל לענג את השבת בחמין (הנקרא בשם צלנ"ט), וכתב הרמ"א (רנ"ה) "וכל מי שאינו מאמין בדברי חכמים ואוסר אכילת חמין בשבת, חיישינן שמא אפיקורס הוא" הכוונה לכת הקראים שאסורו הטמנה בשבת לכן תיקנו לאכול מאכל שמטמנים אותו כל הלילה (שו"ע רנ"ה, כל בו הלכות שבת לא).

## נתקבל מנהג לאכול בשבת בבוקר חמין או צלנ"ט

**והטעם:** כתב הרמ"א בשם בעל המאור "ומצוה להטמין לשבת כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכבוד ועונג שבת" (רנ"ה).

## שיר שחברו בעל המאור על אכילת חמין בשבת

"כל מי שאינו אוכל בשבת חמין צריך לעשות בדיקה אם הוא מין, ואם מת יתעסקו בו עממין, ויש מן האומרים על שמאל שהוא ימין, וכל המאמין להבשיל ולהטמין, הוא המאמין ויזכה לראות בקץ הימים" (הובא באבודרהם סדר שחרית של שבת ופירושה בשם הרב ר' זרחיה הלוי).

## קטניות

**יש הנהגים:** לאכול קטניות בחמין, **והטעם:** מפני אכלו של משה (תוספת שבת רצ א בשם כנסת הגדולה).

## ביצים ובצל

**יש הנהגים:** לאכול בסעודת שבת ביצים מבושלות שלמות בקליפתן שהטמינו אותם מבעוד יום (מהרי"ל הלכות שבת יד), ויש האוכלים אותם יחד עם בצל, **והטעם:** מפני אכלו של משה רבינו ע"ה שמת בשבת לכן אוכלים מאכל של אבלים (עיין פמג"ד א"א רצ), המהדרין אוכלים אותם גם בסעודה שלישית (ספר חיי אברהם רכג בשם שירי כנסת הגדולה בהגהת המור רפ"ח סעיף ח, תוספת שבת רצ א).

**יש אומרים:** לזכור אבילותם של ג' עמודי עולם שמתו בשבת משה יוסף ודוד (סידור הגאונים סימן ט יג שכך מנהגי א"י סוריא תונים ומצרים).

**טעם אחר:** משום עונג שבת ולא מטעם אבילות דמשה, **והטעם:** משום דקשה שהרי משה לא מת שחרית אלא במנחה (עיין פמג"ד רצ א"א).

**יש אומרים:** שבבוקר אוכלים מדין עונג שבת, ובסעודה שלישית משום אבילות של משה (יפה ללב אות ד).

**טעם אחר למאכל בצל:** כיון שיש אומרים שמאכלי השבת הם זכר למן וכיון שבמין לא היה מעם של [שומים] ובצלים לכן משלימים הטעם על ידי אכילת בצלים (זכור ושמור).

**טעם אחר:** לפי שזה המאכל היחיד שמוכיח שעשאו לכבוד שבת ולא נשאר מימות החול אלא עשהו מיוחד לכבוד שבת שהרי ביצה קלופה ובצל קלוף אסור להשאירו מאתמול למחרתו אם כן מוכיח שעשה לכבוד שבת ובשאר המאכלים יתכן שלא עשאו לכבוד שבת אלא נשאר מתבשיל שעשאהו לימות החול (הובא בספר המשה חומשי תורה עם מדרש הלכה פרשת יתרו).

**הטעם שנהגו לאכול ביצים בבוקר ולא בסעודה שלישית שהרי (עיין טור**

**רצ"ב) משה רבינו נסתלק בשבת אחר הצהריים ולא בסעודה בבוקר**

כיון שיש הרבה אנשים שאינם יכולים לאכול מאכלים אלו שהם קשים, ובפרט לאלו שחלשים במנהגים (ליקוטי מהרי"ח ח"ב סדר סעודת שחרית דשבת).

**טעם אחר:** כיון שעיקר סעודת שבת בסעודה זו לכן רגילים לקבוע בה מאכלים אלו בסעודה זו.

## זמירות שבת בבוקר

### אסדר לסעודתא

**מחבר הזמר: האר"י** ז"ל ושמו התום בראשי החרוזים אני יצחק לוריא, אסדר, נהורא, ישדר – אני, יגלה, צרורא, חדו, קדם – יצחק לעטר, ואלין, רבו לוריא שני הבתים המשלימים.

**זמן אמירתו** מנהגו של האריז"ל לשיר בתוך הסעודה (שער הכוונות ענין השולחן דף עד ע"ג). **המנהג** הוא לשיר פזמון זה לפני הסעודה.

### "חי ה' וברוך צורי"

**מחבר הזמר: חיים יצחק** ושמו התום בראשי החרוזים, חי יהוה, יהי, מי, – חיים, ישלח, צמאה, חדות, קומה – יצחק.

**יש אומרים:** שמזמור זה שייך לליל שבת, **והטעם:** לפי שמביא את המצוות השייכות לליל שבת משה מוצעת, נר דלוק, שולחן ערוך, קידוש על היין, והזכיר את המלאכים שבאים לביתו (ספר עונג חיים לשבת).

### "אל ההרים אשא עיני כהלל ולא בשמאי"

**ביאור:** יש אומרים: שדברי הפיטן הולכים על המחלוקת בין ב"ש לב"ה (ברכות נג, ב, פסחים קיד, א) בית שמאי אומרים מברך על היום ואחר כך מברך על היין ובית הלל אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום, ובחרזו שלפני כן אומר הפיטן "בכוס ישועות אשא פני" הכוונה לכוס של קידוש ומסיים ואומר "אל ההרים אשא עיני" כלומר אל מורי ההלכה בישראל אשא עיני לברך על היין תחילה כאשר ידעת שהלכה בבית הלל ולא בבית שמאי (מטה יהודה).

**ביאור אחר:** דברי הפיטן הולכים על חילוק הנהגות של בית שמאי ובית הלל לגבי קניית צורכי שבת (עין ביצה טו, ב) שמאי היו מכינים כל השבוע בהמה נאה לכבוד שבת, ואילו הלל היה בוטח בה' ואומר "ברוך ה' יום יום" ועל כן אומר הפיטן "אל ההרים אשא עיני" כשאדם מפנה עיניו אל הרי ישראל שיוורו לו דרכו בענין זה עליו לנוהג "כהלל ולא בשמאי" להיות בטוח ואומר "ברוך ה' יום יום" וסומך על השם יתברך שודאי יזמין לו צרכיו לשבת (הרב אברהם מרדכי פיורקא בספרו בית המדרש החדש).

### "יום זה מכובד"

**מחבר הזמר: רבי ישראל** ושמו התום בראשי הבתים, יום, ששת, ראשון, אכול, לא – ישראל.

**יש אומרים:** שפיוט זה חיבר ר' ישראל נג'ארה, אבל בכל ספרי הזמירות שחיבר רבי ישראל נג'ארה לא מופיע פיוט זה ולכן יש אומרים שכנראה הכוונה ר' ישראל הגר שחי לפני כשבע מאות שנה בבית האחרון רמזו שם משפחתו **הגר השמים, וגם, ראו – הגר.**

**מבנה הזמר:** זמר זה בנוי על סדר מצות השבת א. שביתה ממלאכה – ששת ימים, ב. קידוש על היין – על כן כל איש ביינו יקדש, ג. לחם

משנה – על שתי לחם יבצעו תמימים, ד. העונג והסעודה בשבת – אכול משמנים שתה ממתקים, ה. ברכת המזון – ואכלת ושבעת וברכת.

### "ברוך אל עליון"

**מחבר הזמר: "ברוך" ב"ר שמואל ממנצא** מחבר ספר התרומה מבעלי התוספות וחתם שמו בראשי החרוזים בתוספת ברכה "חזק".

ברוך, רוכב, ואשרי, כל שומר – ברוך, חמדת, זכור, קודש – חזק.

### "יונה מצאה בה מנוח" – יום שבתון אין לשכוח"

**מחבר הזמר: רבי יהודה ב"ר שמואל הלוי** בעל הכוזרי [בן דורם של הר"ף והר"י מיגאש] ושמו התום בראשי הבתים יום, היום, ובאו, דבר, העם – יהודה.

**"יונה מצאה בה מנוח", יש אומרים:** שהכוונה על היונה ששלח נח מהתיבה שמצאה מנוח לכף רגלה בשבת, ומקובל שהיונה אינה אוכלת ממחובר בשבת קודש והרי זה מרומז במה שכתוב שהיונה חזרה רק לעת ערב מפני שלא רצתה לתלוש בשבת (יעב"ץ).

**יש אומרים:** שהכוונה על השכינה שבשבת ויו"ט מוצאת מנוחה כמבואר בזהר (תיקונא ו).

**יש אומרים:** שהכוונה על כנסת ישראל שנמשלה ליונה שמצאה מנוחה ביום השבת ופירושו שהכוונה על זמן שהיו ישראל בגלות מצרים ועבדו לפרעה וביקש משה רבינו מפרעה ליתן להם יום מנוחה ונתן להם את השבת (זמירות שבת חמדת ימים על פזמון הנ"ל).

### "דרור יקרא"

**מחבר הזמר: רבי דונש הלוי בן לברט** נכדו של רבינו סעדיה גאון וחותנו של רבינו ניסים גאון.

המחבר חתם את שמו דונש ככל בית דרור וינצרכם נעים שבו – דונש דרוש ואות נטע שעה – דונש, דרוך וגם נתון שמע – דונש

### "ברוך ה' יום יום"

**מחבר הזמר: רבינו שמעון בר יצחק ממנצא** [בן דורם של רב אלפס ובעל הערוך] ושמו התום בראשי החרוזים מהרוז השני.

שבמי, מה, עילם, וצפיר, נסגרת – שמעון בבואו, ראותו, – בר אח"כ עשה חרוז אחד המתחיל יצוה צור חסדו קהלותיו ר"ת יצחק.

הזמר נכלל בסדרת הזמירות לשבת אף שאין השבת נזכרת בו.

**תוכנו של זמר זה:** מיוסד על ארבע גליות של ישראל שבמי יה – גלות מצרים, מה יקר – גלות בבל, עילת שם כסאו – גלות פרס ומדי, וצפיר העיזים – גלות יון, ומסיים בתפילה ליגאל מגלות אדום "בבואו מאדום".

**הטעם שאומרים פיוט זה בשבת אף שאינו עוסק בענין של שבת** לפי שבזכות שבת עתידים ליגאל כדאמרינן בשבת (ק"ה, ב) (זמירות שבת המפורש).